

АНАЛІЗ СТАНУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

ANALYSIS OF THE STATE OF THE FIXED ASSETS OF FOOD INDUSTRY ENTERPRISES

У статті досліджено стан основних засобів на підприємствах харчової промисловості. Визначено місце основних засобів харчової промисловості у загальній вартості основних засобів усіх галузей України (згідно з КВЕД-2010). Виділено два основних відносних показника аналізу стану основних засобів, а саме коефіцієнт зносу та коефіцієнт придатності. Встановлено, що оцінювання технічного стану основних засобів має велике значення для подальшого розроблення заходів щодо оновлення основних засобів. Виявлено негативні тенденції зростання зносу основних засобів та зменшення їх придатності, проблеми щодо оновлення основних засобів на досліджуваних підприємствах. На підставі проведеного аналізу запропоновано перелік заходів щодо покращення стану основних засобів на підприємствах харчової промисловості. Зокрема, на підприємствах необхідно проводити періодичні ремонти, які допомагають усунути тимчасовий фізичний знос, а також поступово оновлювати основні засоби та амортизаційну політику. Важливо також вживати заходів щодо підвищення ефективності використання основних засобів, адже це вплине на їх стан.

Ключові слова: основні засоби, харчова промисловість, ступінь зносу, коефіцієнт придатності, структура основних засобів, ефективність використання, капітальні вкладення.

В статті досліджено стан основних засобів на підприємствах харчової про-

мисленості. Определено место основных средств пищевой промышленности в общей стоимости основных средств всех отраслей Украины (согласно КВЕД-2010). Выделены два основных относительных показателя анализа состояния основных средств, а именно коэффициент износа и коэффициент годности. Установлено, что оценивание технического состояния основных средств имеет большое значение для дальнейшей разработки мер по обновлению основных средств. Выявлены негативные тенденции роста износа основных средств и уменьшения их годности, проблемы касательно обновления основных средств на исследуемых предприятиях. На основе проведенного анализа предложен перечень мер по улучшению состояния основных средств на предприятиях пищевой промышленности. В частности, на предприятиях необходимо проводить периодические ремонты, которые помогают устранить временный физический износ, а также постепенно обновлять основные средства и амортизационную политику. Важно также принять меры по повышению эффективности использования основных средств, ведь это повлияет на их состояние.

Ключевые слова: основные средства, пищевая промышленность, степень износа, коэффициент годности, структура основных средств, эффективность использования, капитальные вложения.

УДК 664

Михайленко О.В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет харчових технологій

Бородій Д.А.

магістр кафедри обліку і аудиту

Національний університет харчових технологій

The article investigates the state of fixed assets at food industry enterprises. The place of fixed assets of the food industry in the total value of fixed assets of all branches of Ukraine is determined (in accordance with QWED-2010). Two main relative indicators for the analysis of the state of fixed assets are distinguished: the coefficient of wear and the coefficient of suitability. The article presents material on the dynamics of initial and residual value, as well as the depreciation of fixed assets at four food industry enterprises. It is established that the evaluation of the technical condition of fixed assets is of great importance for the further development of measures for the renewal of fixed assets. To analyze the state of fixed assets considered by the food industry enterprises of different regions and developing countries, as well as PJSC "Obolon", LLC "Yagotin Butter Plant", PrJSC "Myronivsky Hliboproduct", PJSC "Kozyatinsky meat-packing plant". For each of these enterprises, the indicators of fixed assets were determined, namely the coefficient of wear and the coefficient of suitability. The negative tendencies of depreciation of fixed assets growth and decrease of their suitability are revealed, as well as problems with the renewal of fixed assets at the enterprises under study. A significant part of the food industry enterprises have a large percentage of fixed assets depreciation, which increases the technical and technological backwardness of enterprises, which in turn affects the cost of maintaining fixed assets, labor productivity, quality of production and, ultimately, the financial result of the enterprise. On the basis of the analysis, a list of measures aimed at improving the state of fixed assets at the enterprises of the food industry is proposed. In particular, at enterprises it is necessary to carry out periodic repairs that help to eliminate temporary physical wear, as well as gradually update the fixed assets and depreciation policy. It is also important to take measures to increase the efficiency of the use of fixed assets, as it will affect their condition. One of the main tasks of the development of food companies is the interest of entrepreneurs to carry out modernization, qualitative renewal of production, due to depreciation policy.

Key words: fixed assets, food industry, degree of wear, coefficient of suitability, structure of fixed assets, efficiency of use, capital investments.

Постановка проблеми. Невід'ємною складовою активів кожного підприємства є основні засоби. Без цієї частини матеріального забезпечення не зможе функціонувати жодне підприємство чи організація, зокрема підприємства харчової промисловості. Структура основних засобів, їх рух, стан та ефективність використання впливають на фінансовий результат підприємства, тому аналіз стану основних засобів є важливим елементом подальшого прийняття управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням стану основних засобів підприємств різних галузей займалися такі науковці, як Н.С. Барабаш, Т.А. Бутинець, Ф.Ф. Бутинець, Т.Д. Костенко, Є.В. Мних, Г.В. Савицька, Н.Г. Слободян, Л.М. Чернелевський, Н.В. Швець, Л.В. Юрчишена, О.М. Кузьмін. Незважаючи на велику кількість наукових напрацювань, залишаються недостатньо вивченими питання, пов'язані зі станом основних засобів на підприємствах харчової промисловості України, зокрема оновленням

основних засобів та оптимізацією їх структури відповідно до особливостей технологічного процесу на виробництві.

Постановка завдання. Отже, мета статті полягає в оцінюванні стану основних засобів на підприємствах харчової промисловості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Залежно від напрямку діяльності підприємства в складі його активів будуть різні види основних засобів, тому доцільно розглянути місце основних засобів харчової промисловості в загальній вартості основних засобів галузей.

Розглянемо структуру основних засобів залежно від видів економічної діяльності згідно з КВЕД-2010 (табл. 1), для чого скористаємося даними Державної служби статистики України щодо вартості всіх основних засобів України.

З наведених вище даних можемо зробити висновок, що основні засоби промисловості (зокрема, засоби харчової промисловості) мають найбільшу частину в загальній вартості основних засобів України. Станом на 2015 рік вартість основних засобів промисловості склала 50,29% у загальній вартості основних засобів усіх галузей, у 2016 році цей показник зменшився до 37,58%, а у 2017 році становив 31,74%.

Станом на 2015 рік загальна вартість основних засобів усіх галузей складала 7 641 357 млн. грн, у 2016 році ця сума збільшилась до 817 7408 млн. грн., а у 2017 році загальна вартість цих активів становила 7 733 905 млн. грн.

Вартість усіх основних засобів у 2016 році порівняно з 2015 роком збільшилась на 536 051 млн. грн.,

проте у 2017 році порівняно з попереднім роком вартість зменшилась на 443 503 млн. грн.

У 2015 році вартість основних засобів промисловості складала 3 842 517 млн. грн., у 2016 році вартість знизилась до 3 072 954 млн. грн., а вже у 2017 році цей показник склав 2 454 483 млн. грн. Така негативна тенденція пояснюється тим, що основні засоби знецінюються під впливом фізичного та морального зносу, не відбувається достатнього оновлення основних засобів, частина основних засобів вибула.

Для дослідження стану основних засобів нами розглянуті підприємства харчової промисловості різних регіонів, що є різними за масштабами виробництва, а саме ТДВ «Яготинський маслозавод», ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт», ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат» та ПАТ «Оболонь».

Для того щоби проаналізувати стан основних засобів на підприємствах харчової промисловості, необхідно визначити коефіцієнт придатності та коефіцієнт зносу. Коефіцієнт придатності визначає частку основних засобів, які є придатними для використання у господарській діяльності, тоді як коефіцієнт зносу показує те, яка частка основних засобів вже перенесена на виготовлену продукцію.

Характеристика стану основних засобів підприємств харчової промисловості наведена в табл. 2.

З наведених вище даних ми можемо зробити висновок, що на всіх підприємствах коефіцієнт придатності перевищує 50%, за винятком підприємства ПАТ «Оболонь» (у 2016–2017 роках цей показник був менше 50%).

Таблиця 1

Структура основних засобів України за видами економічної діяльності (КВЕД-2010) у 2015–2017 роках, млн. грн.

Показник	Питома вага у 2015 році, %	Питома вага у 2016 році, %	Питома вага у 2017 році, %
Усього	100	100	100
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	2,75	3,31	4,42
Промисловість	50,29	37,58	31,74
Будівництво	0,81	0,89	1,02
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	1,77	2,15	2,53
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	18,56	19,10	16,56
Тимчасове розміщення й організація харчування	0,37	0,36	0,37
Інформація та телекомунікації	1,00	1,15	1,45
Фінансова та страхова діяльність	0,67	0,87	0,86
Операції з нерухомим майном	8,73	9,83	12,01
Професійна, наукова та технічна діяльність	0,41	0,47	0,46
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	5,33	14,36	17,80
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	0,01	0,01	0,00
Освіта	0,04	0,04	0,05

Таблиця 2

Аналіз наявності та стану основних засобів на підприємствах харчової промисловості

Показник	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Абсолютне відхилення, +/-	
				2016 року від 2015 року	2017 року від 2016 року
<i>ТДВ «Яготинський маслозавод»</i>					
Первісна вартість, тис. грн.	283 353	320 012	384 869	36 659	64 857
Сума зносу, тис. грн.	121 137	144 556	170 747	23 419	26 191
Залишкова вартість, тис. грн.	162 216	175 456	214 122	13 240	38 666
Коефіцієнт зносу	0,43	0,45	0,44	0,02	-0,01
Коефіцієнт придатності	0,57	0,55	0,56	-0,02	0,01
<i>ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт»</i>					
Первісна вартість, тис. грн.	10 764 311	25 383 571	29 514 996	14 619 260	4 131 425
Сума зносу, тис. грн.	3 282 308	5 228 874	6 640 595	1 946 566	1 411 721
Залишкова вартість, тис. грн.	7 482 003	20 154 697	22 874 401	12 672 694	2 719 704
Коефіцієнт зносу	0,30	0,21	0,22	-0,10	0,02
Коефіцієнт придатності	0,70	0,79	0,78	0,10	-0,02
<i>ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат»</i>					
Первісна вартість, тис. грн.	108 103	120 786	131 383	12 683	10 597
Сума зносу, тис. грн.	29 077	34 418	40 752	5 341	6 334
Залишкова вартість, тис. грн.	79 026	86 368	90 631	7 342	4 263
Коефіцієнт зносу	0,27	0,28	0,31	0,02	0,03
Коефіцієнт придатності	0,73	0,72	0,69	-0,02	-0,03
<i>ПАТ «Оболонь»</i>					
Первісна вартість, тис. грн.	5 239 376	11 765 383	11 850 066	6 526 007	84 683
Сума зносу, тис. грн.	2 332 876	6 343 822	6 708 705	4 010 946	364 883
Залишкова вартість, тис. грн.	2 906 500	5 421 561	5 141 361	2 515 061	-280 200
Коефіцієнт зносу	0,45	0,54	0,57	0,09	0,03
Коефіцієнт придатності	0,55	0,46	0,43	-0,09	-0,03

На підприємстві ТДВ «Яготинський маслозавод» первісна вартість основних засобів збільшується з роками, що свідчить про оновлення складу основних засобів та низький рівень їх вибуття. Хоча коефіцієнт зносу збільшується, стан основних засобів є задовільним, адже у 2015 році придатними для використання були 57% основних засобів, у 2016 році – 55%, а у 2017 році – 56%.

Найменший коефіцієнт зносу має ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт». Коефіцієнт зносу перебуває в межах 30% (у 2015 році цей показник становив 30%, у 2016 році основні засоби підприємства були зношені на 21%, а у 2017 році – на 22%). Коефіцієнт придатності основних засобів є досить високим. Станом на 2015 рік на підприємстві були придатними для подальшого використання 70% основних засобів, у 2016 році цей показник досяг свого максимуму, а саме 79%, а у 2017 році придатними для використання були 78%. Як ми бачимо, стан основних засобів на цьому підприємстві є задовільним.

На ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат» помітна негативна тенденція підвищення коефіцієнта зносу. Станом на 2015 рік 27% вартості основних засобів було перенесено на реалізовану продукцію, у 2016 році цей показник збільшився до 28%, а вже у 2017 році становив 31%. Частка основних

засобів, які придатні для використання в подальшій господарській діяльності, має негативну тенденцію. З цього можна зробити висновок, що процес введення нових основних засобів замість зношених незначний.

Найбільший коефіцієнт зносу має ПАТ «Оболонь». Станом на 2017 рік цей показник досяг значення 57%, а це означає, що менше половини основних засобів придатні для подальшого використання в господарській діяльності підприємства.

Можна зробити висновок, що значна частина підприємств харчової промисловості має великий відсоток зносу основних засобів, через що збільшується технічна та технологічна відсталість підприємств, а це впливає на витрати на утримання основних засобів, продуктивність праці, якість продукції та, зрештою, на фінансовий результат підприємства.

Відповідно до статистичних даних на підприємствах харчової промисловості постійно вводяться в експлуатацію нові основні засоби, проте лише незначна частина цих підприємств здійснює оновлення основних засобів на належному інноваційному рівні. Велика частина підприємств харчової промисловості обмежується заміною зношених деталей або заміною зношеного обладнання на аналогічне.

Для того щоби покращити стан основних засобів, підприємствам харчової промисловості необхідно створювати, купувати, відновлювати та поліпшувати основні засоби за рахунок капітальних інвестицій, а також покращувати ефективність використання основних засобів.

Для покращення ефективності використання основних засобів на підприємствах харчової промисловості необхідно підвищувати якість сировини, зменшувати втрати корисних речовин у відходах, впроваджувати досягнення сучасного науково-технічного прогресу, а також безвідходних, маловідходних, ресурсозберігаючих технологій та техніки для їх здійснення. Також необхідно використовувати резерви поліпшення екстенсивного використання основних засобів (вдосконалення організації виробництва, скорочення та ліквідація простоїв, скорочення часу проведення ремонтів), резерви поліпшення інтенсивного використання основних засобів (модернізація обладнання, встановлення оптимального режиму роботи обладнання) та вдосконалювати структуру основних засобів (зменшення частки невстановленого обладнання, збільшення питомої ваги активної частини основних засобів, зменшення невикористовуваних і зайвих основних засобів).

Висновки з проведеного дослідження. Отже, за результатами проведеного аналізу ми можемо зробити висновок, що частка основних засобів підприємств промисловості (зокрема, харчової) у загальній вартості основних засобів усіх видів діяльності є досить високою (30–50%).

Загалом технічний стан основних засобів на досліджуваних підприємствах харчової промисловості є задовільним, проте з роками спостерігається тенденція до зменшення придатності основних засобів через поступовий фізичний та моральний знос і недостатнє оновлення основних засобів.

Для покращення технічного стану основних засобів на підприємстві потрібно проводити періодичні ремонти, які допомагають усунути тимчасовий фізичний знос, а також поступово оновлювати основні засоби.

Підприємствам також необхідно вживати заходів щодо підвищення ефективності використання основних засобів. Зокрема, слід зменшувати кількість непрацюючого обладнання, вдосконалювати технічні процеси, підвищувати коефіцієнти змінності роботи устаткування, адже це все впливає на стан основних засобів.

Також одним з основних механізмів, які покращують стан основних засобів на підприємствах харчової промисловості, є оновлення амортизаційної політики. Підприємствам необхідно постійно переглядати свою облікову політику, за необхідності змінюючи метод нарахування амортизації.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 18 травня 2000 року за № 288/4509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення: 21.03.2019).
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014 (дата звернення: 21.03.2019).
3. Податковий кодекс України / Верховна Рада України ; Кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 01.04.2019).
4. Державний комітет статистики України : офіційний сайт. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 02.04.2019).
5. Бутинець Т.А. Основні засоби: точка зору економіста. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. Вип. 2. Ч. 23. С. 22–36.
6. Кіндрацька Г.І. Економічний аналіз: теорія і практика : підручник / за ред. А.Г. Загороднього. Львів : Магнолія, 2008. 440 с.
7. Барабаш Н.С. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. Київ : КНТЕУ, 2005. 395 с.
8. Мних Є.В., Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : КНТЕУ, 2014. 536 с.
9. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навчальний посібник. Київ : Знання, 2008. 662 с.
10. Сопко В.В., Мельничук Г.М., Науменко Г.О. Облік та аналіз в управлінні підприємством : підручник. Київ : Техніка, 2007. 182 с.
11. Чернелевський Л.М. Економічний аналіз на підприємствах промисловості і торгівлі : підручник. Київ : Міленіум, 2009. 312 с.
12. Чумаченко М.Г. Економічний аналіз : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2009. 540 с.

REFERENCES:

1. Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 7, zatverdzhene nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 18.05.2000 za № 288/4509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (accessed: 21 March 2019).
2. Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 16. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014 (accessed: 21 March 2019).
3. Podatkovi kodeks Ukrainy / Verkhovna Rada Ukrainy; Kodeks Ukrainy vid 02.12.2010. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (accessed: 1 April 2019).
4. Derzhavnyi komitet statystyka Ukrainy : ofitsiyni sait. URL: www.ukrstat.gov.ua (accessed: 2 April 2019).
5. Butynets T.A. (2012). Problemy teorii ta metodologii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu. [Problems of the theory and methodology of accounting, control and analysis]. Osnovni zasoby: tochka zoru ekonomista [Fixed assets: the point of view of the economist] (electronic journal), vol. 2, no. 23, pp. 22–36.
6. Kindratska H.I., Bilyk M.S., Zahorodnii A.H.; za red. A.H. Zahorodnoho. (2008), Ekonomichnyi analiz:

teoriia i praktyka. [Economic analysis: theory and practice]. Lviv : Mahnoliia (in Ukrainian).

7. Barabash N.S. (2005) Analiz hospodarskoi diialnosti [Analysis of economic activity]. Kyiv : KNTEU (in Ukrainian).

8. Mnykh Y.V., Barabash N. S. (2014), Finansovyi analiz : pidruchnyk [Financial Analysis : a textbook]. Kyiv : KNTEU (in Ukrainian).

9. Savytska H.V. (2008), Ekonomichniy analiz diialnosti pidpriemstva [Economic Analysis of the Enterprise]. Kyiv : Knowledge (in Ukrainian).

10. Sopko V.V., Melnychuk H.M., Naumenko H.O. (2007), Oblik ta analiz v upravlinni pidpriemstvom [Accounting and analysis in the management of the enterprise]. Kyiv : Technics (in Ukrainian).

11. Chernelevskiy L.M. (2009), Ekonomichniy analiz na pidpriemstvakh promyslovosti i torhivli [Economic analysis at the enterprises of industry and trade]. Kyiv : Millennium (in Ukrainian).

12. Chumachenko M.H. (2009), Ekonomichniy analiz [Economic analysis]. Kyiv : KNTEU (in Ukrainian).

Mikhailenko Olga

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Accounting and Auditing
National University of Food Technology

Borodii Daria

Master at Department of Accounting and Auditing
National University of Food Technology

ANALYSIS OF THE STATE OF THE FIXED ASSETS OF FOOD INDUSTRY ENTERPRISES

One of the most important objects of accounting is fixed assets, because they have a large share in the assets of the enterprise. In addition, fixed assets are an important condition for the operation of the entity; therefore, accounting should provide a quality information management system to further address the problems of efficient and rational use of tangible assets.

Analysis of fixed assets at food industry enterprises is an important element for further management decisions. After all, the structure of fixed assets, their movement and efficiency of use affect the financial result of the enterprise. Therefore, the purpose of our research will be to provide information on state of fixed assets at food industry enterprises.

The article defines the place of basic food industry in the total value of fixed assets of all branches of Ukraine. It was established that the basic means of industry (including the food industry) occupy the largest part of the total weight of fixed assets. As of 2015, the value of fixed assets amounted to 50.29% of the total value of fixed assets of all industries; in 2016 this figure decreased to 37.58%, and in 2017 it was 31.74%.

To analyze the state of fixed assets considered by the food industry enterprises of different regions and developing countries, as well as PJSC "Obolon", LLC "Yagotin Butter Plant", PrJSC "Myronivsky Hliboproduct", PJSC "Kozyatinsky meat-packing plant".

For each of these enterprises, the indicators of fixed assets were determined, namely the coefficient of wear and the coefficient of suitability. At all enterprises, the coefficient of suitability is more than 50%, except for the PJSC "Obolon" (in 2016–2017 this figure was less than 50%).

It can be concluded that a large part of the food industry enterprises have a large percentage of fixed assets wear, which increases the technical and technological backwardness of enterprises, which in turn affects the cost of maintaining fixed assets, labor productivity, product quality and, ultimately, financial the result of the enterprise.

According to statistical data at food industry enterprises, new fixed assets are constantly being put into operation, but a small part of these enterprises provide updating of fixed assets at the intellectual level. A large part of the food industry is limited to replacing worn parts or replacing worn-out equipment with a similar one. The situation at the enterprises of the food industry requires the solution of the problem of renewal of fixed assets.

On the basis of the analysis, a list of measures aimed at improving state of fixed assets at the enterprises of the food industry is proposed.

In order to improve the state of fixed assets of the enterprise of food industry, we should create, purchase, recover and improve fixed assets at the expense of capital investment, as well as improve the efficiency of the use of fixed assets.

To improve the technical condition of fixed assets at the enterprise it is necessary to carry out periodic repairs, which help to eliminate temporary physical wear.